

УДК 377.3:[37.04:[005.966:316.334.23]]:004

КОНСУЛЬТУВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ З БІЗНЕС-КАР'ЄРИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Валерій БАЙДУЛІН, науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України, м. Київ

Висвітлено проблеми й особливості взаємодії об'єктів та суб'єктів консультування з питань кар'єри в бізнесі в сучасному інформаційному просторі. Основну увагу приділено методам і засобам, що посилюють ефективність консультування з бізнес-кар'єри здобувачів професійної освіти, а зокрема, використанню сучасних інформаційних ресурсів, викладено їх переваги та недоліки. Обґрунтовано роль новітніх інформаційних технологій у розвитку підприємницьких якостей особистості.

Ключові слова: бізнес-кар'єра, консультування, сучасні інформаційні ресурси, віртуальне інформаційне середовище, інтернет-технології.

Valeriy BAIDULIN

FEATURES OF COUNSELING STUDENT YOUTH WITH BUSINESS CAREER IN THE CONDITIONS OF THE MODERN INFORMATION SPACE

The problems and peculiarities of the interaction of objects and subjects of the business career counseling process in the conditions of the modern information space are highlighted. Attention is paid to methods and means of increasing the effectiveness of business career counseling of students of vocational education institutions using modern information resources, their advantages and disadvantages are outlined. The role of the latest information technologies in the formation of entrepreneurial qualities of the individual is substantiated.

Keywords: business career, consulting, modern information resources, virtual information environment, Internet technologies.

В умовах воєнного стану і зростання рівня безробіття в Україні підприємництво стає основним видом трудової діяльності більшості громадян. Для забезпечення повоєнного розвитку Української держави, відбудови частково зруйнованих галузей господарства, зростання добробуту українського народу необхідно відновлювати ефективну економіку, що вбачається можливим на основі активізації малого та середнього підприємництва.

Підприємництво й бізнес справедливо вважають творчою, пошуковою й водночас ризикованою соціальною діяльністю і в більшості країн світу з ринковою економікою є одним із найпрестижніших занять. Адаже за відповідних умов саме цей вид діяльності найкращим чином виявляє людську суть, допомагає проявитися працівнику як особистості. Здійснюючи самостійну підприємницьку діяльність, фахівець зростає як у професійному плані, так і в інтелектуальному. І це має цілком реальні позитивні результати для всього суспільства. Чим більше в Україні буде підприємців, тобто людей-новаторів, які здатні генерувати нові ідеї і організувати їх реалізацію, тим більше буде нових підприємств, нових робочих місць, інтенсивнішим стане розвиток вітчизняної економіки.

У такому контексті особливо важливою є проблема підготовки майбутніх фахівців до ведення власного бізнесу. За нашими спостереженнями, значна частина здобувачів професійної освіти

ти вважає, що стати успішним підприємцем без знань і спеціальної підготовки нескладно. Проте ті з них, хто завершив навчання у ЗП(ПТ)О дуже швидко переконаються, що основні знання та навички потрібні як тим, хто має власний бізнес, так і тим, хто наймається на роботу, продає товар, і хто його купує. Але й за умови успішного опанування теоретичними знаннями з «Основ фінансової грамотності та підприємницької діяльності», більшість учнів відчувають потребу в консультуванні щодо успішної реалізації набутих знань на практиці, а також вибору напрямів самореалізації в майбутній кар'єрі та бізнесі. Відтак виникає явище, що з часом стає інтегрованим процесом, який органічно поєднує підприємницьку діяльність і кар'єрне зростання. Таке явище ми означаємо поняттям «бізнес-кар'єра».

Консультування з бізнес-кар'єри за певних умов може здійснюватися системно, ґрунтуючись на нормативно-законодавчій базі, що визначає засади та напрями консультування як системи призначеної забезпечити реалізацію державної політики у сфері відтворення, раціонального використання та розвитку трудового потенціалу країни у цей непростий період, досягненню збалансованості попиту і пропозиції на ринку праці.

Консультування з бізнес-кар'єри ми розглядаємо як процес взаємодії здобувача професійної освіти з консультантом, що здійснюється з

метою надання своєчасної допомоги індивіду в розв'язанні проблем планування і розвитку його професійної кар'єри. При цьому планування і розвиток професійної та бізнес-кар'єри охоплює процеси вибору майбутньої діяльності, її опанування, а також соціального й економічного адаптування. Таке консультування передбачає конкретизацію мети, якої прагне досягнути молода людина у професійній діяльності, а також розроблення конкретного сценарію, згідно з яким вона зможе реалізувати кар'єрні плани, та розвиток навичок самоуправління кар'єрою. Навички самоуправління професійною та бізнес-кар'єрою розглядаються, як здатність людини планувати власну кар'єру в мінливому середовищі ринку праці, соціальної і організаційної невизначеності. Така модель потребує від людини постійного саморозвитку та удосконалення, відповідно до запитів ринку праці, більшої активності й самостійності у вирішенні питань, пов'язаних із фаховою діяльністю.

Консультування молоді з майбутньої бізнес-кар'єри можна розглядати як засіб підвищення їхньої конкурентоспроможності на внутрішньому та міжнародному ринках праці. Таке консультування сприятиме зниженню суспільних витрат на професійну підготовку молоді за рахунок формування чіткого розуміння професійно-освітньої траєкторії. Необхідно враховувати, що переважна частина молоді на старті професійного і життєвого самовизначення не здатна зробити вибір, який повною мірою задовольняв би її інтереси і потреби, а також – потреби суспільства. Тому одним із завдань ЗП(ПТ)О є створення умов, що забезпечуватимуть молодому поколінню можливості пошуку і реалізації найбільш ефективних, соціально прийнятних і затребуваних стратегій розвитку бізнес-кар'єри. Аналогічна проблема в сучасних умовах часто постає і перед робітниками, які, в переважній більшості, не підготовлені до зміни професії (спеціальності), насамперед, в психологічно-освітні є формування в особистості готовності до таких змін та психолого-педагогічної підтримки професійного розвитку, вибору майбутнього виду бізнес-діяльності; готовності до здійснення практичних заходів з оволодіння новими професіями та до постійного професійного розвитку.

Значною проблемою для проведення таких консультацій є накопичення, опрацювання, систематизація відповідної інформації. Важливим є відбір достовірних джерел інформації. На сучасному етапі, в період інформатизації суспільства, використання мережі «Інтернет» забезпечує якість цієї діяльності викладачів і учнів ЗП(ПТ)О.

Інтернет дає можливість комплексно вирішувати різні завдання щодо організації цієї роботи. Тут можна знайти комплекси тестових методик, професіограми; словник професій і довідники навчальних закладів, кадрових агенцій, центрів зайнятості тощо, блоки засобів інтерактивного спілкування для забезпечення консультацій кваліфікованих спеціалістів; інформацію

щодо працевлаштування (база даних резюме та вакансій, законодавчі акти) для батьків. В українському сегменті мережі «Інтернет» наявна значна кількість ресурсів, які інформують про умови вступу до навчальних закладів, напрями навчання і підготовки, освітні портали, ресурси працевлаштування, тестувальні ресурси тощо [2, 46].

Перевагами використання інтернету в процесі такого консультування є: інтерактивний режим отримання максимально об'єктивних відомостей про індивідуальні характеристики особистості; вільне отримання інформації про працевлаштування; можливість самооцінки професійно-значущих особистісних якостей щодо подальшої підприємницької діяльності; швидкий доступ до методичних матеріалів для професійного консультування молоді для вчителів загальноосвітніх шкіл, викладачів вищих і професійних навчальних закладів, педагогів, психологів та батьків.

Освітні ресурси мережі – це освітні портали, в контенті яких наявна будь-яка інформація. На таких порталах представлено каталоги освітніх ресурсів, закладів освіти різних рівнів акредитації, є докладна інформація про системи освіти найбільш розвинутих країн; гранти, виставки, конференції. Прикладами таких ресурсів є Освітній портал (<http://osvita.org.ua/>), Educational Network Ukraine (<http://www.ednu.kiev.ua/>).

Ресурси щодо працевлаштування є одними з найпоширеніших з-поміж засобів мережі «Інтернет». За допомогою таких сайтів існує можливість отримати відомості про ярмарки вакансій, найбільш затребувані спеціальності, їх особливості та додаткові вимоги, пропозиції роботи, встановити контакт із роботодавцем, потенційним інвестором, партнером: «Робота – кар'єра професіонала» (<http://www.rabota.ua/>), «Робота 2022» (<http://jobsearch.com.ua/>), «Work.ua» (<http://www.work.ua/>).

Тестувальні ресурси пропонують перелік різних психологічних тестів із метою подальшого надання рекомендацій щодо вибору майбутньої діяльності: «Профорієнтація – зроби свідомий вибір» (prof.osvita.org.ua, <http://vubor-profesii.org.ua/>). За допомогою онлайн-тестування молоді має змогу дізнатися про рівень інтелектуального розвитку, характер, здібності, власні психофізіологічні особливості й визначити, яким чином можливо використати індивідуальні можливості під час вибору майбутньої діяльності. Перевагою такого тестування є те, що результати можна одразу переглянути і вони допоможуть самовизначитися у майбутньому професійному напрямі.

Існує класифікація подібних ресурсів стосовно питань професійного та бізнес-консультування, професійної орієнтації та працевлаштування молоді, що можуть бути використані українськими користувачами інтернету а саме: сайти, що надають інформацію про працевлаштування; ресурси з надання послуг у професійному консультуванні; сайти державних структур із працевлаштування населення [3, 223].

У мережі «Інтернет» наявні ресурси з професійного консультування, що допомагають зробити вибір щодо професійного майбутнього й отримати швидко допомогу від консультантів з професійної та бізнес кар'єри через інтерактивне спілкування: портал професійного консультування (<http://www.profi.org.ua/>), інтернет-проект «Профосвіта» (<http://prof.osvita.org.ua/>), молодіжно-інформаційна консультативна служба «Світ професій» (<http://www.4uth.gov.ua/trade/>).

Головне завдання цих ресурсів – допомогти сучасній молоді свідомо підходити до вибору майбутньої діяльності відповідно до індивідуальних психологічних схильностей, показати реальну ситуацію на ринку праці. Вони покликані допомогти користувачам визначитися з майбутньою діяльністю; показати зв'язок між бажаною кар'єрою та необхідною освітою; розкрити тенденції розвитку ринку праці в різних регіонах України; розкрити специфіку різних спеціальностей; виправити негативний імідж «непрестижних» професій; надати користувачам необхідну контактну інформацію державних і недержавних організацій, що займаються питаннями працевлаштування [4, 240].

Віртуальне інформаційне середовище функціонально ідентифікується як простір «надання інформаційної, методичної, організаційної допомоги усім учасникам; формування єдиного підходу до організації консультування з професійної кар'єри, відповідно до сучасних потреб; надання можливості кожному поділитися досвідом та напрацюваннями задля впровадження передового досвіду; спільного створення, зібрання та обміну сучасними, безкоштовними, вільно розповсюджуваними ресурсами; опанування нових інформаційних технологій; упровадження нових організаційних форм діяльності» [5].

Актуальність такого віртуального простору для консультування з питань молодіжного підприємництва важко переоцінити. Основними перевагами створення такого середовища є: 1) можливість постійного доступу суб'єктів до інформації, що знаходиться у мережі «Інтернет»; 2) самостійна пошукова діяльність, спрямована на оволодіння необхідною організаційною та навчальною інформацією; 3) збір і накопичення передового, зокрема іноземного, досвіду, а також доступ до інформації, що необхідна для підвищення якості та ефективності професійної освіти; 4) зручна, економічна й ефективна взаємодія, співробітництво, як на організаційному, так і на міжособистісному рівнях.

Особливостями здійснення такого консультування є: 1) достатній рівень комп'ютерної грамотності усіх, хто бере участь у процесі; 2) уміння представити зміст відповідно обраний формі (зокрема, інтернет-тренінгу, тестуванню тощо); 3) наявність відповідної матеріально-технічної бази (необхідне комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення, доступ до інтернету на достатній швидкості); 4) моделювання змістовного віртуального інформаційного середовища, представленого навчальними, довідковими та ін. ресурсами мережі «Інтернет» з використанням мультимедійних засобів [7].

Висновки. Отже, маємо достатні підстави вважати, що консультування з професійної і бізнес кар'єри у віртуальному інформаційному середовищі загалом є важливим і необхідним в умовах сучасного інформаційного простору та має вагоме психолого-педагогічне значення. Актуальність такої діяльності саме у мережі «Інтернет» підтверджено проникненням надсучасних комп'ютерних технологій в усі сфери діяльності людини. Створення віртуального інформаційного середовища, в якому здійснюється комплексне, різнобічне та розгалужене консультування молоді з майбутньої бізнес діяльності, дасть змогу оптимізувати процес вибору діяльності та побудови бізнес-кар'єри відповідно до особистих інтересів, можливостей та потреб, сприятиме розвитку молодіжного підприємництва в межах малого бізнесу, вирішенню проблем самозайнятості та подолання безробіття серед молоді в період воєнного стану, а також економічному зростанню суспільства у повоєнний час.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базиль Л. О., Орлов В. Ф., Проблеми консультування з питань розвитку молодіжного підприємництва. *Professional Pedagogics*, 1(24), 2022. С. 18-26. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.18-26>
2. Берко А. Ю. Інформаційне забезпечення інтелектуальних систем професійної орієнтації / А. Ю. Берко, У Я. Коляса // Інформаційні системи та мережі : [збірник наукових праць] / відповідальний редактор В. В. Пасічник. Львів. : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. 396 с. С. 41-49.
3. Виноградська А. М. Основи підприємництва: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Кондор, 2007. 544 с.
4. Кузьмінська О. Г. Персональне освітнє середовище – перший крок до віртуальної освіти [Електронний ресурс] / Кузьмінська Олена Геронтіївна // Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми (Психологія нового тисячоліття): междунар. наук-практ. Інтернет-конф., 28 травня 2012 р.: тези доповідей. – Електронний ресурс: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Kuzminska_Olena_2012.doc
5. Освіта Тернопільщини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wiki.ippo.edu.te.ua/index.php/%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%BED1%80%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0>
6. Алексеева С. В., Базиль Л. О., Гриценко І. А. та ін. Підготовка майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу: теорія і практика: монографія. Житомир: «Полісся», 2020. 237 с.
7. Чумак В. В. Впровадження дистанційних технологій у процес розв'язування студентами психологічних задач / Чумак В.В. // Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми (Психологія нового тисячоліття): междунар. наук-практ. Інтернет-конф., 28 травня 2012 р.: тези доповідей. – Електронний ресурс: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Chumak_Viktor_2012.doc